

venster op beeld en geluid

Nummer 5 / 2009
Nederland € 5,95 België € 6,50

**NU MET
GRATIS EXTRA:**
**het vinyl
tijdschrift**

Test
JBL Project Array 800
Spendor SA-1
KEF iQ-series

Test
PrimaLuna DiaLogue Seven

Test
Denon DCD-SA1

Test
ELAC 3D-13BT

Primeur!
Sennheiser HD 800

Nederland's betaalbare buizenpionier PrimaLuna heeft recentelijk de DiaLogue-lijn met twee nieuwe monoversterkers verrijkt – de DiaLogue Six en Seven. De monoblok-maniak in mij kreeg het op voorhand al warm toen het eerste paar Seven's voor de Benelux ter recensie in het winterse Brussel langskwam. We gaan merken of Audio Research, Jadis en Conrad Johnson en enkele andere traditionele grootheden op buizengebied het nu van de zenuwen ook warm zouden moeten krijgen...

TALENTVOLLE TWEELING

STEFAN KRAWCZYK

Doe mij er maar twee. Jawel, beste lezers, het is een eeuwenoude waarheid dat veel moois per paar komt. Behalve blauwe ogen, Ronald en Erwin Koeman, de torens van de Notre Dame, de 'puppies' van Dolly Parton en een schier oneindige lijst exotische luidsprekers, horen daar wat mij betreft traditioneel ook monoblokken bij. Monoblokken symboliseren voor mij de spierballen (ook meestal twee, red.) van een stereo-installatie. In het begin van mijn inmiddels 16-jaar oude hobby had ik pas het gevoel mijn intrede in de wereld van de 'High-End' te hebben gemaakt toen ik – op aanraden van een Engels HiFi-blad dat inmiddels al lang ter ziele is – twee Musical Fidelity (bridged) monoblokken in mijn huiskamer had staan. Niets kon dan ook mijn opwinding beschrijven toen Herman van PrimaLuna mij op een kille novemberavond in Brussel twee onhandelbaar zware dozen kwam brengen. De langverwachte PrimaLuna DiaLogue Seven's met hun stoere KT88s waren gearriveerd!

Audio-juweeltjes en een gebroken rug

Mijn osteopaat en ik hebben het geweten. Je moet wel wat over hebben voor deze hobby. Hunkerend naar de openbaring van PrimaLuna's laatste audio-juweeltjes heb ik,

zo goed en zo kwaad als het ging, geprobeerd heldhaftig de aanstaande gast-spierballen voor mijn referentieset naar mijn luisterkamer te zeulen. Ik weet niet wat ze er voor PrimaLuna in China allemaal instoppen, maar deze jongens wegen stuk voor stuk een ton.

Het was de moeite waard. De Dialogue Seven's zien er prachtig uit met hun gebogen design buizenkooi met horizontale tralies en glazen zijruitjes en hun keurig afgewerkte kast. Zorg voor een stevig meubel, want dit stel heeft een zeer solide basis nodig. De bijgeleverde ranke metalen afstandsbediening, voor het schakelen tussen triode en ultralinear, doet qua uitstraling niet onder voor de versterkers. De bouwkwiteit van het geheel scoort wat mij betreft al direct zeer hoog.

Ben je Triode-fiel of liever Ultralinear of allebei? PrimaLuna is niet de enige, maar er zijn toch niet echt veel makers van buizenversterkers, die je de mogelijkheid geven soepel over te stappen van triode naar ultralinear en weer terug terwijl de muziek rustig blijft doorspelen. In de ultralinear stand leveren de monoblokken met elk vier KT88 buizen 70 watt per kanaal en een gain van 26dB in 8 ohm. In de triode stand is dat respectievelijk 40 watt en 23dB. Beide zijn voor het aansturen van de meeste luidsprekers ruim voldoende. Is ultralinear voor headbangers en triode voor softies? Volgens mij niet. Je zou het verschil tussen beide kunnen vergelijken met verschillende soorten rode wijn, de één wat robuuster, ronder, zwaarder met een sterk karakter, de ander wat lichter, fruitiger, zachter in de

Technische Gegevens:

Vermogen	
Ultralinear:	70 watt per kanaal
Triode:	40 watt per kanaal
Ingangen:	1x cinch/RCA
Luidspreker aansluitingen:	
	2, 4 en 8 ohm aansluitingen
Frequentiebereik:	10Hz – 100kHz +/- 3 dB
Signaal/ruis verhouding:	84dB
Ingangsimpedantie:	100kOhm
Ingang gevoeligheid:	880mV
Gain:	26dB bij 8 ohm, 23dB bij 4 ohm
Buizen:	4x KT-88 2x 12AX7 2x 12AU7
Gewicht:	29 kg
Afmetingen:	405x385x210 mm (lxbxh)
Afstandsbediening:	metalen afstandsbediening voor keuze triode/ultralinear
Kleuren:	zwart of zilver kleur metaal
Prijs:	€ 3.750 per paar
Web-site:	www.primaluna.nl
Importeur:	Durob Audio BV

Er is ook een EL34 versie:
PrimaLuna DiaLogue 'Six'

afdrank. Als je van wijn houdt, zoals ik, drink je waarschijnlijk ook niet iedere dag hetzelfde. Het hangt af van je humeur, de sfeer, het gerecht waar de wijn bij gedronken wordt en nog een aantal andere factoren. Het belangrijkste criterium bij de keuze tussen ultralinear en triode is, zoals ze bij PrimaLuna terecht zeggen, de persoonlijke voorkeur van de luisteraar, beïnvloed door de luidsprekers en de opname. Het heerlijke van deze versterkers is dat je twee fantastische wijnen in één verpakking hebt en naar believen kunt schakelen.

Luisterfeest bij buizenlicht

Bij het aanzetten van buizenversterkers verwacht ik gek genoeg altijd een lichte ruis of brom te horen. Ik had, na mijn uitstekende ervaringen met andere PrimaLuna apparaten, beter moeten weten. De Seven's zijn doodstil. Even opwarmen en spelen maar. Bij ontvangst zat de gebruiksaanwijzing er overigens nog niet bij, dus ik wist op dat moment nog niet in welke stand (triode of ultralinear) de versterkers zich bij het aanzetten zouden bevinden. Hoe dan ook, deze potige jongens klonken direct zeer goed. De overstap van mijn eigen transistor 225 watter was pijnloos en snel gemaakt en liet geen enkel gevoel van frustratie achter. De monoblokken en mijn niet altijd even gemakkelijke Guarneri's konden het meteen, innig verbonden via de 8 ohms tap, uitstekend met elkaar vinden. Of er nou kamermuziek of jazz trio standards werden gespeeld of symfonieorkesten, trip-hop of hardrock, alles werd met even veel controle en verve neergezet. Het beeld was diep en breed, zoals je van buizenversterkers mag verwachten. Bij hoog volume werd alles alleen maar groter en breder en realistischer. De sociale aanvaardbaarheidsgrens, met de volumeknop van de PrimaLuna ProLogue Three voorversterker richting de twee uur, was allang bereikt voordat

er ook maar een minieme hint van mogelijke vervorming was waar te nemen.

Op alle criteria scoorden de Seven's hoog. Zangstemmen van zowel mannelijke als vrouwelijke kunne kwamen heerlijk helder de kamer in. Niet overdreven analytisch en anorexisch, maar vol, vloeiend en duidelijk voortkomend uit personen van vlees en bloed. Hetzelfde gold voor instrumenten, al of niet met snaren of hamers, van hout of van koper, elektronisch en akoestisch. Deze versterkers hebben geen voorkeur en geen afkeur, ze doen gewoon zonder blikken of blozen hun werk – echte, degelijke allrounders.

Wellicht denkt je, ja, hij probeert hier op diplomatieke wijze te zeggen dat de DiaLogues weliswaar goede, noeste werkers zijn, maar eigenlijk saai en fantasieloos. Niets is minder waar, bij de Seven's zit er volop leven in de brouwerij. Ongeacht welke muziek er speelde, als het moest spetteren, dan spetterde het en als het rustig en ingehouden moest zijn dan was het rustig en ingehouden. Wat je echter niet moet verwachten is de zogenaamde buizenromantiek. Daar doen ze niet aan, vooral niet in de ultralinear stand. Zijn het dan buizen die zich als transistors voordoen? Nee, ook niet. Ze hebben duidelijk wel dat extra beetje sprankelende dat buizenversterkers zo vaak van de wat drogere transistorversterkers onderscheidt. Ik heb de weken dat ze bij mij waren en vrijwel constant stonden te spelen natuurlijk regelmatig even met de afstandsbediening gespeeld. Na een week had ik de gebruiksaanwijzing binnen en wist ik dus dat de Seven's zich bij het aanzetten automatisch in de ultralinear

Referentie apparatuur:

CD loopwerk	
+ converter:	Theta Data basic II, met Super Tube Clock + DS Pro basic IIIa
Draaitafel :	Michell TecnoDeck met Tecno-Arm
Element :	Goldring Eroica MC low output
Phonotrap :	AH! Phono 2 MM/MC
Voorversterkers:	McIntosh C-45 / PrimaLuna ProLogue Three
Eindversterker:	Theta Dreadnaught
Luidsprekers:	Sonus Faber Guarneri Homage
Digitale kabel:	Transparent Reference AES/EBU
Interconnects:	AH! En Yter
Luidsprekerkabels:	Transparent MusicWave Super BiCable
Voedingskabel:	AH! TriAC
Rek:	SolidSteel 6.4
Diversen:	NordOst Pulsar Points AH! Offset Killers

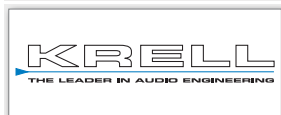
stand bevinden (zichtbaar door de rode led). Die stand beviel mij uitstekend: meer gewicht van onderen, voller en, in mijn gehoor, alle lucht van boven en detail die ik mij kon wensen. De triode stand (als de led op groen staat) maakt het geheel duidelijk lichtvoetiger, slanker. Om beide te vergelijken heb ik uiteraard wel iedere keer de volumestand aangepast, zodat ultralinear geen ongerechtvaardigde voorsprong had. Niettemin keerde ik toch steeds weer naar ultralinear terug. Het is moeilijk te zeggen of dit een kwestie van smaak of van gewoonte is, of dat mijn Guarneri's gewoon beter presteerden met wat extra testosteron. Het handige met de DiaLogues is dat de eigenaar in relatie tot de aan te sturen luidsprekers heerlijk kan experimenteren, niet alleen met verschillende buizen (en door het Adaptive Auto Bias® systeem kunnen de Seven's een heleboel verschillende modellen hebben), maar ook nog eens met de twee verschillende standen. Kom daar in transistorland maar eens om !

Twentyfour-Seven graag !

Zoals gebruikelijk met apparaten van dit kwaliteitsniveau, duurt het bezoek aan huize Krawczyk naar mijn smaak veel te kort. Wat had ik ze graag gehouden, 24/7, 365 dagen per jaar, nog vele jaren. Maar helaas, met (nog steeds) gebroken rug en nu ook gebroken hart moest ik deze ruwe bolsters met hun blanke pit op een druilerige winterdag weer teruggeven aan Durob. Ze hebben mij en vele bezoekers gedurende een kleine maand getraakteerd op een

scala van prachtig weergegeven muziek. Ik heb van alles geprobeerd, maar geen noemenswaardige zwakke plekken kunnen ontdekken. De bouw kwaliteit is eerste klas en de prijs een lachertje als je ziet wat sommige andere buizenproducenten durven te vragen. Moeten ze zich bij Audio Research, Conrad Johnson en Jadis nu zorgen maken? Volgens mij wel. Met de DiaLogue speelt PrimaLuna wat mij betreft moeiteloos in de eredivisie mee. Alleen hun toegangskaart is een stuk goedkoper !

Durob Audio Selectie
1975 - 2009

Postbus 109
5250 AC Vlijmen
tel + 31 73 511 2555
fax + 31 73 511 7583
info@durob.nl
www.durob.nl

Bow Technologies - Oracle - Norma - Shakti
Exact Power - Thule Audio - Audia - Ah! Cables